

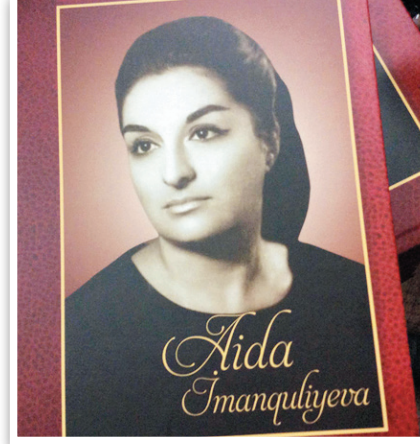
Azərbaycanın dünya elminə bəxş etdiyi görkəmli şərqsünas alim Aida İmanquliyevanın xatirəsi anılıb

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünaslıq İnstitutunun kollektivi XX əsrdə Azərbaycanın dünya elminə bəxş etdiyi görkəmli simalardan biri – şərqsünas alim, pedaqoq, filologiya elmləri doktoru, professor Aida İmanquliyevanın məzarını ziyarət edib, xatirəsini dərin ehtiramla anıb, məzarı üzərinə əklillər qoyub, gül dəstələri düzüb. Anım mərasimində çıxış edən Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru, Milli Məclisin deputatı, AMEA-nın müxbir üzvü Gövhər Baxşəliyeva bildirib ki, Aida İmanquliyeva həm ictimai fəaliyyət, həm şəxsi keyfiyyətləri baxımından başqalarından fərqlənən, parlaq bir şəxsiyyət olub.

Aida İmanquliyevanın Azərbaycan şərqsünaslıq elminin inkişafında silinməz iz qoyan alim olduğunu vurğulayan G.Baxşəliyeva əlavə edib ki, 3 sanballı monoqrafiya, 100-dən çox elmi və elmi-populyar məqalənin müəllifi olan, elmi fəaliyyətini ərəb ədəbiyyatının tədqiqinə həsr edən Aida İmanquliyeva ilk dəfə sistemli şəkildə ərəb-qərb ədəbiyyatlarının

ki, sətir-sətir öyrənmişdi. Belinskiyin ərəb ədəbiyyatına, xüsusilə Mixail Nuaymə adlı Livan yazıçısının yaradıcılığına təsirini ilk dəfə Aida xanım öyrənmişdi”.

G.Baxşəliyeva qeyd edib ki, Aida İmanquliyeva ədəbi əlaqələr sahəsində böyük tədqiqatlar aparıb: “Sovet dövründə Şərq-Qərb ədəbiyyatının təsiri o qədər də

liyanın vasitəsilə Bakıya ayaq açdı. Onun vasitəsilə tanınmış ərəbşünaslar Azərbaycana gəldilər, Azərbaycan ərəbşünaslığı ilə tanış oldular”.

Aida xanımın Azərbaycan şərqsünaslığını, eləcə də ərəbşünaslığını xaricdə ləyaqətlə təmsil edən bir mütəxəssis olduğunu xüsusi vurğulayan V.Cəfərov deyib ki, Aida İmanquliyeva Qərb və Şərqi mənəvi dəyərlərini özündə birləşdirib. O, müasir ərəb ədəbiyyatının öyrənilməsində yeni səhifə açıb.

Alim əlavə edib ki, Aida İmanquliyeva elmi fəaliyyətlə məşğul olmaqla yanaşı, şərqsünaslıq sahəsi üzrə milli kadrların hazırlanmasına da böyük töhfə verib: “Aida İmanquliyeva müasir ərəb ədəbiyyatının öyrənilməsində yeni səhifə açan məktəbin əsasını qoydu. A.İmanquliyevanın fundamental tədqiqatları Azərbaycan və dünya

əvvəl biz onu itirdik. Artıq 27 ildir ki, onun məzarı başına yığışırıq. Biz daim onu yad edirik. Onun itkisini biz Azərbaycanın və dünya elminin itkisi kimi qəbul edirik”.

Aida İmanquliyevanın Şərqsünaslıq İnstitutunda uzun müddət rəhbərlik etdiyi ərəb filologiyası şöbəsinin hazırkı müdiri, professor, filologiya üzrə elmlər

qarşılıqlı əlaqələrini və təsirini öyrənib.

İnstitutun direktorunun sözlərinə görə, məhz onun tədqiqatları nəticəsində müəyyən olunub ki, yeni ərəb ədəbiyyatı qərb ədəbiyyatının, o cümlədən ingilis romantiklərinin, rus tənqidi realizminin nümayəndələrinin çox güclü təsirinə məruz qalıb və onlardan bəhrələnib: “Aida İmanquliyeva çox böyük ruhla məhcər - ərəb ədəbiyyatını araşdırırdı. Bu araşdırmanı aparmaq çətin idi. Onu etmək üçün bir neçə dil bilmək lazım idi. Adətən, ərəbşünaslar elə tədqiqat mövzularını götürürülər ki, onlara ərəb dili lazım olur. Amma Aida xanımın tədqiqatlarını aparmaq üçün ərəb dili ilə yanaşı, qərb dillərini də bilmək lazım idi. O, bu işlərin öhdəsindən çox uğurla gəldi. Aida xanım əsərlər yazarkən həm qərb ədəbiyyatından – ingilis və fransız, həm də rusdillilərdən geniş istifadə edirdi. Aida İmanquliyeva rus tənqidi realizminin nümayəndələrinin - A.P.Cexovun, F.M.Dostoyevskinin, L.N.Tolstoyun, N.V.Qoqolun çox gözəl bilicisi idi. O, Belinskiyi demək olar

geniş araşdırılmırdı. Sovet dövründə başqa ideologiya hökm sürürdü. Aida xanım sübut etdi ki, mədəniyyət sahəsində də Şərq-Qərb əməkdaşlığı mümkündür. Ancaq bu şərtlə ki, bu əməkdaşlıq yaradıcı olsun və milli ənənə zəminində baş versin”.

Alimin Şərqsünaslıq İnstitutuna rəhbərlik etdiyi dövrdə bacarıqlı elm təşkilatçısı kimi özünü göstərdiyini xatırladan G.Baxşəliyeva əlavə edib ki, o, Azərbaycan elmini dünya səviyyəsində təmsil edə biləcək gözəl alim idi: “O, bir çox ölkələrdə Azərbaycan elmini böyük ləyaqətlə təmsil edib, böyük uğurla elmi məruzələr edib. Onun adı Qərb mətbuatında da öz əksini tapmışdı”.

Aida İmanquliyevanı gözəl insan kimi də xarakterizə edən G.Baxşəliyeva onun hamıya örnək ola bilən azərbaycanlı xanım olduğunu da vurğulayıb: “Aida xanım çox zəhmətkeş insan idi. O, həm də örnək ola bilən bir azərbaycanlı xanım idi. Aida xanım öz zəhmətini sayəsində institutda kiçik elmi işçi vəzifəsindən direktor vəzifəsinə qədər yüksəlib. Təəssüflər olsun ki, 27 il

doktoru Vilayət Cəfərov bu gözəl alimlə bərabər işlədiyini söyləyib və qeyd edib ki, şöbə Aida xanımın rəhbərliyi altında 1978-ci ildə fəaliyyətə başlayıb. Bu şöbə onun rəhbərliyi ilə çox böyük uğurlar qazanıb: “Aida xanım dünyadan çox vaxtsız köçdü. Onun vaxtsız vəfatı həm rus, həm də Azərbaycan şərqsünasları üçün ağır bir itki idi. AMEA Şərqsünaslıq İnstitutunun direktoru işlədiyi illərdə alim elmin bu sahəsinin inkişaf etdirilməsi üçün çox böyük işlər görüb. O, yaradıcılığının, demək olar ki, çiçəkləndiyi dövrdə dünyasını dəyişdi. Aida xanımın vəfatı ilə bizim institut çox şey itirdi. Onun Şərqsünaslıq İnstitutu ilə bağlı böyük planları var idi. Deyirdi ki, xaricdən qayıdıb gələndən sonra bu planları müzakirə edərək və institutun səviyyəsini qaldırmağa çalışırıq. Amma o, uzun müddət xəstəxanalarda müalicə olundu. Aida İmanquliyeva o zaman SSRİ-dəki ərəbşünaslar arasında çox məşhur idi. Mən deyirdim ki, Moskvanın, Sankt-Peterburqun ərəbşünas alimləri Aida İmanquliyevanın vasitəsilə Bakıya ayaq açdı. Onun vasitəsilə tanınmış ərəbşünaslar Azərbaycana gəldilər, Azərbaycan ərəbşünaslığı ilə tanış oldular”.

şərqsünaslığını zənginləşdirib”.

Şərqsünaslıq İnstitutunun Mərkəzi Asiya ölkələri şöbəsinin müdiri, iqtisadiyyat üzrə elmlər doktoru Dünyamalı Vəliyev Aida İmanquliyevanın mənalı həyat yolundan, dünya şərqsünaslığı üçün qoyduğu zəngin elmi irsdən danışaraq onun Şərqsünaslıq İnstitutunda ərəb filologiyası şöbəsinin yaradılmasındakı rolundan söz açıb.

D.Vəliyev əlavə edib ki, dünyanın bir sıra ölkələrində, o cümlədən ərəb aləmində yaxşı tanınan, əsərlərinə tez-tez istinad edilən Aida İmanquliyeva yeni və müasir ərəb ədəbiyyatının ən nüfuzlu tədqiqatçılarından biri kimi şərqsünaslıq tarixinə əbədi daxil olmuş azsaylı mütəxəssislərdəndir.

Alim Aida İmanquliyevanın parlaq bir şəxsiyyət olduğunu xüsusi vurğulayıb: “Aida İmanquliyeva ilə uzun müddət çiyin-çiyinə işləmişəm. O, Azərbaycan şərqsünaslığının parlaq ulduzlarından biri idi. Aida xanım hərtərəfli, həyat eşqi ilə yaşayan bir insan idi. Allah ona rəhmət etsin”.